

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжіліс
Депутаттарына

2024 жылғы 27 наурыздағы ДС-130

Құрметті депутаттар!

Жер қойнауын пайдалану саласындағы мәселелерге қатысты депутаттық сауалыңызды қарастырып, келесіні хабарлаймыз.

Мемлекеттік және жеке көздер арқылы жер қойнауын зерттеу жөніндегі жұмыстарды жеткілікті қаржыландыруды қамтамасыз етуге қатысты

Жер қойнауын пайдалануға инвестициялар тарту үшін алаңдарды геологиялық жете зерттеу жұмыстары аяқталды, елдің қамту ауданы 100% немесе 1255,5 мың км² құрады. Геологиялық барлау үшін қол жетімді аумақтардың ашылуы қатты пайдалы қазбаларды барлауға жеке инвестициялардың өсуін қамтамасыз етті (бұдан әрі - ҚПК) (2023 жылы 2018 жылмен салыстырғанда 2,5 есе ұлғайды және 82 млрд теңгені құрайды).

Анықтама: 2018 жылдан 2023 жылға дейінгі кезеңде жеке инвестициялар-357 млрд теңгені құрады. 2023 жылы жеке инвестициялар көлемі-82 млрд теңге, бұл 2018 жылмен салыстырғанда 2,5 есе өсті. 2018-2024 жылдар аралығында жер қойнауын барлауға 2513 лицензия берілді, оның ішінде 2023 жылы – 402 лицензия.

Қазақстанда Rio tinto, Fortescue, Arrow Minerals (Tech-тің 10% үлесі), East Star Resources, Pallas Resources, Sarytogan Graphite сияқты шетелдік компаниялар жұмыс істейді. Барлауға кемінде 41 млрд теңге, әлеуметтік міндеттемелермен – 7,8 млрд теңге және бұл тек 25 мың км² учаскелерде ғана салынады.

Сонымен қатар, барлау басталғаннан бастап кен орнын табуға дейінгі орташа кезең 3 жылдан 5 жылға дейін созылатынын ескерсек, кен орындарын «ашудың» күтілетін нәтижесі – 2026-2028 жж.

«Қостанай ТМК» ЖШС, Turan Resources, Qazaq kalium сияқты компаниялар жер қойнауын пайдалану саласына жаңа инвестицияларды тартуға байланысты оң динамиканың мысалдары бола алады.

20 жылдан астам тұрып қалған кен орындарын (Қарағанды облысындағы Ақтас 1, 2, Маяков алаңы, Сатимола) игеру 5 мыңға дейін жұмыс орнын құруға мүмкіндік беретін инвестициялардың өсуін (1,6 трлн теңге) қамтамасыз етті.

Геологиялық барлауға жеке инвестициялардың өсуі жер қойнауын геологиялық зерттеу кезінде жүргізілетін қаржыландыру деңгейіне және ерте кезендердің тиімділігіне тікелей байланысты, нәтижесінде жер қойнауын барлауды жүргізу үшін перспективалы аумақтар анықталғанын айта кету керек,

Сондай-ақ, 5 жыл ішінде жер қойнауын мемлекеттік геологиялық зерттеуді қаржыландыру 50 млрд теңгеден асты.

Игерілмеген және мемлекеттік қорға қайтарылған кен орындарына жаңа инвесторларды тарту мақсатында жүргізілген тексеру шеңберінде Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі (*бұдан әрі - ӨҚМ*) ағымдағы жылы электрондық аукциондар өткізетін болады.

Жер қойнауын пайдаланушылардың жер дауларын шешудің тиімді жүйесін құруға қатысты

Жер қойнауын пайдаланушының кәсіпкерлік субъектісі ретіндегі жер учаскелерінің меншік иелерімен немесе жер пайдаланушылармен қарым-қатынасы азаматтық құқықтық қатынастардың мәні болып табылады.

Осылайша, заңнамаға сәйкес жер учаскелерін беру меншік иелері мен жер қойнауын пайдалану құқығы бар адамдар арасында сатып алу-сату шарты негізінде жүзеге асырылады.

Бұл ретте, жер қойнауын пайдаланушылардың жер құқығы қатынастары мәселелері бойынша дұрыс өзара іс-қимылы мақсатында жылжымайтын мүліктің бірыңғай мемлекеттік кадастрының деректер базасын жер қойнауын пайдаланушылардың бірыңғай платформасымен «minerals.gov.kz» (*бұдан әрі - «minerals.gov.kz»*) интеграциялау бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Инвестициялық ортаның тұрақтылығын қамтамасыз етуге және геологиялық барлаудағы инвесторлардың құқықтарын қорғауға қатысты

2018 жылы қабылданған «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Кодекс (*бұдан әрі - Кодекс*) инвесторлардың құқықтарын қорғауға, әкімшілік кедергілерді азайтуға және геологиялық барлауға көбірек инвестициялар тартуға ықпал ететін құқықтық реттеуді жақсартуға бағытталған.

Бұдан басқа, жер қойнауын пайдалану құқығын қайтарып алудан немесе лицензия беруден бас тарту негіздері бойынша ӨҚМ Бас прокуратурамен алдын ала келісуді көздейтін тетік іске асырылды.

Геология және жер қойнауын пайдалану саласындағы цифрлық трансформация деңгейін арттыруға қатысты

Цифрлық трансформация шеңберінде «minerals.gov.kz» өнеркәсіптік пайдалануға енгізілді, бұл ҚПҚ бойынша жер қойнауын пайдалану саласын әкімшілендіруді жеңілдету және ашықтық мақсатында бірыңғай ресурста ҚПҚ жер қойнауын пайдалану жөніндегі барлық мемлекеттік қызметтерді толық автоматтандыруға мүмкіндік береді.

Анықтама: платформада іске асырылды:

1) жалпы географиялық мазмұнның векторлық қабаттарын жариялау процестері;
2) барлық қажетті ақпаратты жер қойнауын пайдаланушылар үшін қолайлы форматта көрсететін интерактивті карта;

3) пайдалы қазбаларды барлауға және өндіруге арналған қағаз өтініштерді онлайн беру және тіркеу, сондай-ақ жеке кабинетте мемлекеттік органдардан ақпараттық сипаттағы хабарламалар алу процестері;

4) интерактивті картаны қарау;

5) Кодекстің 25-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу үшін шектелген аумақтардың қабаттарымен қиылысуға арналған блоктардың шекараларын тексеру.

Геология және жер қойнауын пайдалану саласындағы білікті кадрларды даярлау жөніндегі бағдарламаларға қатысты

Заңнаманың талаптарына сәйкес жер қойнауын пайдаланушылар лицензиялық-келісімшарттық қызметті іске асыру шеңберінде қазақстандық кадрларды оқытуды және ғылыми-зерттеу, ғылыми-техникалық және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды (бұдан әрі – *ҒЗТҚЖ*) өндіруге арналған шығыстардың 1% мөлшерінде қаржыландыруды жүзеге асырады.

ҒЗТҚЖ қаржыландыру арқылы жер қойнауын пайдаланушылар жер қойнауын пайдалану саласындағы инновациялық зерттеулер мен әзірлемелер үшін ғылыми-техникалық қолдауды тұрақты негізде жүзеге асырады, бұл тау-кен саласында өзекті ғылыми зерттеулерді дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасайды.

Бұдан басқа, жыл сайын геология және жер қойнауын пайдалану саласында білікті мамандарды даярлау мақсатында мемлекеттік білім беру гранттары бөлінеді.

Анықтама: 2023-2024 оқу жылына «Тау-кен ісі және пайдалы қазбаларды өндіру» білім беру бағдарламалары тобы бойынша 1887 грант, «Гидрогеология және инженерлік геология» магистратурасында - 35 грант, «Геология» магистратурасында - 25 грант, «Гидрогеология және инженерлік геология» докторантурасында - 5 және «Геология» докторантурасында-22 грант көзделген.

Тау-кен жұмыскерлерінің ерекше мәртебесін беру және тау-кен инженерлерін бөлетін нысанды енгізу туралы мәселені қарауға қатысты

«Үкімет құрылымына кіретін кейбір мемлекеттік органдардың ведомстволық наградалары туралы» Үкімет қаулысымен «Кен орнын алғаш ашушы», «Еңбек сіңірген геолог», «Құрметті кенші», «Кенші даңқы» I, II, III дәрежелі» төсбелгілері көзделген, сонымен бірге Премьер-Министрдің орынбасары - Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің Халықты әлеуметтік қорғау «Геолог күні», «Шахтер күні», «Мұнай-газ кешені қызметкерлерінің күні» сияқты кәсіби мерекелер қарастырылған.

Бұдан басқа, заң жобасы бойынша жұмыс тобының қарауына «Инвестициялық ахуалды жақсарту мақсатында жер қойнауын пайдалану мәселелері бойынша кейбір заңнамалық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» тау-кен инженерлері үшін арнайы нысанды енгізу мәселесі енгізілді.

Жалпы, жер қойнауын пайдалану саласындағы мәселелер Үкіметтің тұрақты бақылауында.

О. Бектенов

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Депутатам
Мажиліса Парламентa
Республики Казахстан

На № ДС-130 от 27 марта 2024 года

Уважаемые депутаты!

Рассмотрев ваш депутатский запрос касательно вопросов сферы недропользования, сообщаем следующее.

Касательно обеспечения достаточного финансирования работ по изучению недр через государственные и частные источники

Для привлечения инвестиций в недропользование завершена работа по геологическому доизучению площадей, площадь покрытия страны составила 100 % или 1255,5 тыс. км². Открытие территорий, доступных для геологоразведки, обеспечило рост частных инвестиций в разведку твердых полезных ископаемых (далее - ТПИ) (в 2023 году увеличился в 2,5 раза по сравнению с 2018 годом и составляет 82 млрд тенге).

Справочно: частные инвестиции за период с 2018 по 2023 год составили – 357 млрд тг. В 2023 году объем частных инвестиций – 82 млрд тг, что в сравнении с 2018 годом увеличился в 2,5 раза. За период с 2018 по 2024 годы выдано 2513 лицензий на разведку недр, из них в 2023 году – 402 лицензий.

В Казахстане уже работают иностранные компании, такие как Riotinto, Fortescue, Arras Minerals (10% доля Tech), East Star Resources, Pallas Resources, Sarytogan Graphite, которые вложат в разведку не менее 41 млрд тенге, с социальных обязательств – 7,8 млрд тенге и это только на участках в 25 тыс. км².

Вместе с тем, учитывая, что средний период от начала разведки до обнаружения месторождения занимает от 3 до 5 лет, ожидаемый результат «открытия» месторождений – 2026-2028 гг.

Примерами положительной динамики, связанной с привлечением новых инвестиций в сферу недропользования, могут послужить такие компании как ТОО «Костанайская ГМК», Turan Resources, Qazaq Kalium.

Освоение простоявших более 20 лет месторождений (Актас 1, 2 в Карагандинской области, Маятаская площадь, Сатимола) обеспечило рост инвестиций (1,6 трлн тенге), которые позволяют создать до 5 тыс. рабочих мест.

Следует отметить, что рост частных инвестиций в геологоразведку напрямую зависит от уровня финансирования и эффективности ранних стадий, проводимых при геологическом изучении недр, в результате которых выявляются перспективные территории для проведения разведки недр.

Также за 5 лет финансирование государственного геологического изучения недр составило более 50 млрд тенге.

В целях привлечения новых инвесторов на месторождения, которые не осваивались и были возвращены в государственный фонд в рамках проведенной ревизии Министерством промышленности и строительства, в текущем году будут проведены электронные аукционы.

Касательно создания эффективной системы разрешения земельных споров недропользователей

Отношения недропользователя как субъекта предпринимательства с собственниками земельных участков или землепользователями являются предметом гражданских правоотношений.

Так, в соответствии с законодательством передача земельных участков осуществляется между собственниками и лицами, обладающими правом недропользования на основании договора купли-продажи.

При этом в целях корректного взаимодействия недропользователей по вопросам земельных правоотношений проводятся работы по интеграции базы данных единого государственного кадастра недвижимости с единой платформой недропользователей «minerals.gov.kz» (далее – «minerals.gov.kz»).

Касательно обеспечения стабильности инвестиционной среды и защиты прав инвесторов в геологоразведке

Принятый в 2018 году Кодекс «О недрах и недропользовании» (далее – Кодекс) направлен на защиту прав инвесторов, снижение административных барьеров и улучшение правового регулирования, способствующего привлечению большего количества инвестиций в геологоразведку.

Кроме этого, реализован механизм, предусматривающий предварительное согласование МПС с Генеральной прокуратурой по основаниям отказов в выдаче лицензии или отзыва права недропользования.

Касательно повышения уровня цифровой трансформации в сфере геологии и недропользования

В рамках цифровой трансформации введена в промышленную эксплуатацию информационная система «Единая платформа недропользователей «minerals.gov.kz», которая позволяет полностью автоматизировать все государственные услуги по недропользованию ТПИ на едином ресурсе в целях прозрачности и упрощения администрирования сферы недропользования по ТПИ.

Справочно: на платформе реализованы:

- 1) процессы публикации векторных слоев общегеографического содержания;
- 2) интерактивная карта, отображающая всю необходимую информацию в удобном для недропользователей формате;
- 3) процессы онлайн подачи и регистрации бумажных заявлений на разведку и добычу полезных ископаемых, а также получения уведомлений информационного характера от государственных органов в личном кабинете;
- 4) просмотр интерактивной карты;
- 5) проверка границ блоков на пересечение со слоями территорий, ограниченных для проведения операций по недропользованию согласно статье 25 Кодекса.

Касательно программ по подготовке квалифицированных кадров в области геологии и недропользования

Согласно требованиям законодательства недропользователи в рамках реализации лицензионно-контрактной деятельности осуществляют финансирование обучения казахстанских кадров и научно-исследовательских, научно-технических и опытно-конструкторских работ (далее – НИОКР) в размере 1 % от расходов на добычу.

Посредством финансирования НИОКР недропользователями на постоянной основе осуществляется научно-техническая поддержка для инновационных исследований и разработок сферы недропользования, что создает благоприятные условия для развития актуальных научных исследований в горнорудной отрасли.

Помимо этого ежегодно в целях подготовки квалифицированных специалистов в области геологии и недропользования выделяются государственные образовательные гранты.

Справочно: на 2023-2024 учебный год по группе образовательных программ «Горное дело и добыча полезных ископаемых» предусмотрено 1887 грантов, в магистратуре «Гидрогеология и инженерная геология» - 35 грантов, «Геология» - 25 грантов, в докторантуре «Гидрогеология и инженерная геология» - 5 и «Геология» - 22 гранта.

Касательно рассмотрения вопроса о присвоении особого статуса горнорудных работников и введении формы, выделяющей горных инженеров

Постановлением Правительства «О ведомственных наградах некоторых государственных органов, входящих в структуру Правительства» предусмотрены нагрудные знаки «Кен орнын алғаш ашушы», «Еңбек сіңірген геолог», «Құрметті кенші», «Кенші даңқы» I, II, III степеней», вместе с тем приказом Заместителя Премьер-Министра - Министра труда и социальной защиты населения предусмотрены такие профессиональные праздники как «День геолога», «День шахтера», «День работников нефтегазового комплекса».

Кроме того, на рассмотрение рабочей группы по проекту закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты по вопросам недропользования в целях улучшения инвестиционного климата» включен вопрос введения специальной формы для горных инженеров.

В целом вопросы сферы недропользования находятся на постоянном контроле Правительства.

О. Бектенов